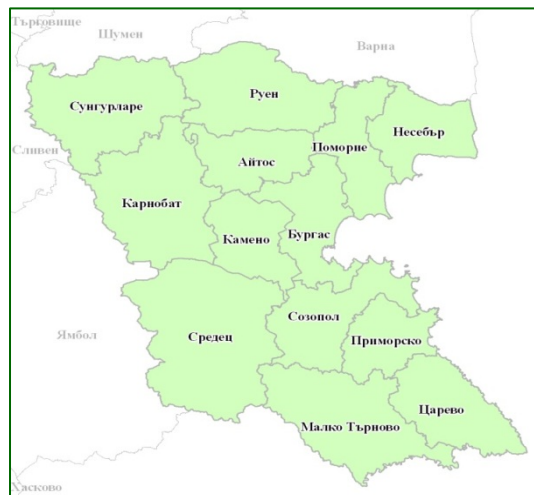

Преброяване на земеделските стопанства през 2010 година ОБЛАСТ БУРГАС – основни резултати

Обща характеристика на областта

Област Бургас е разположена в Югоизточния район и е една от 28-те области на България (ниво NUTS 3 от Общата класификация на териториалните единици за статистически цели на ЕС). Общата площ на областта е 7 748.1 кв. км., което представлява 7% от територията на страната. Броят на населените места е 255 – 20 града и 235 села, администрирани в 13 общини. Населението на областта, по данни от преброяването през 2011 година, е 415 817 души. В областта живее малко под 6% от населението на страната при средна гъстота от 53.7 жители/кв.км. Общият размер на използваната земеделска площ (ИЗП) в областта е 2 325 846.3 дка и заема 30 % от територията ѝ.

СТРУКТУРА НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА

Броят на земеделските стопанства в Област Бургас е 18 662, което представлява 5% от стопанствата в страната. От тях 17 661 стопанисват 2 325 846 дка използвана земеделска площ. Средният размер на ИЗП за областта е 131.7 дка, което е с 30% повече от средната за страната. Стопанствата, които не разполагат с ИЗП са 1 001 бр. В общините Бургас, Средец, Камено, Карнобат и Приморско средният размер на земята е над средния за страната. В Община Карнобат стопанствата обработват 574 836 дка или ¼ от ИЗП – най-голям дял в областта. Стопанствата, които обработват над 500 дка ИЗП са 521 бр. и обхващат 87.6% от общата ИЗП на областта. Земеделските стопанства, които обработват до 10 дка, са 12 769 бр. или 72% от стопанствата с ИЗП в областта, но обработват само 1.4% (33 353 дка) от ИЗП.

Таблица 1 Разпределение на земеделските стопанства в Област Бургас според размера на ИЗП по общини

Община	Общо			ИЗП (дка)										
				= 0.0	> 0.0 и < 10.0		≥ 10.0 и < 20.0		≥ 20.0 и < 100.0		≥ 100.0 и < 500.0		≥ 500.0	
	Брой стопан-ства	ИЗП (дка)	Среден размер (дка)	Брой стопан-ства	Брой стопан-ства	ИЗП (дка)	Брой стопан-ства	ИЗП (дка)	Брой стопан-ства	ИЗП (дка)	Брой стопан-ства	ИЗП (дка)	Брой стопан-ства	ИЗП (дка)
БЪЛГАРИЯ	370 222	36 169 647.3	101.3	13 148	248 015	816 280.7	46 944	625 506.8	41 124	1 631 422.8	12 828	2 786 112.8	8 163	30 310 324.2
Област Бургас	18 662	2 325 846.3	131.7	1 001	12 769	33 352.8	1 768	24 114.3	1 900	77 059.9	703	154 319.0	521	2 037 000.3
Айтос	2 152	196 615.4	101.0	205	1 454	4 086.4	201	2 733.3	213	8 736.9	52	11 283.0	27	169 775.8
Бургас	1 101	224 104.2	236.6	154	690	1 460.0	79	1 024.7	90	4 235.4	52	11 763.8	36	205 620.3
Средец	1 294	432 781.8	343.8	35	939	1 076.8	45	625.9	92	4 203.9	58	15 793.8	125	411 081.4
Камено	1 279	253 314.8	203.8	36	974	1 868.0	66	872.2	93	4 246.0	49	11 429.2	61	234 899.4
Карнобат	2 031	574 835.8	320.8	239	1 194	2 739.3	100	1 363.3	198	9 253.7	180	38 196.7	120	523 282.8
Малко														
Търново	237	6 485.1	27.8	4	192	147.7	8	с	17	711.5	14	3 193.1	2	с
Царево	250	7 161.5	35.8	50	145	224.6	10	с	31	1 532.7	10	2 289.9	4	с
Несебър	598	51 647.0	89.0	18	467	947.2	32	442.5	38	1 997.9	32	6 716.2	11	41 543.2
Поморие	1 740	149 928.3	90.0	74	1 101	3 261.6	204	2 765.9	277	11 438.5	57	10 973.4	27	121 488.9
Руен	4 180	121 348.4	29.5	61	2 685	9 935.5	732	10 126.8	636	21 665.4	47	9 075.2	19	70 545.5
Созопол	776	64 680.6	89.1	50	641	1 167.5	36	432.7	23	830.7	13	2 629.7	13	59 620.0
Сунгурларе	2 730	217 116.7	80.2	24	2 092	6 314.0	251	3 449.2	178	7 552.5	117	26 719.2	68	173 081.8
Приморско	294	25 826.7	106.3	51	195	124.2	4	49.9	14	654.8	22	4 255.8	8	20 742.0

Резултати и анализи

Разпределение на ИЗП в Област Бургас

Използваната земеделска площ в размер 2 325 846.3 дка е разпределена на 17 661 земеделски стопанства с местонахождение на територията на Област Бургас. Броят на стопанствата, които са на физически лица, е 17 257 и те обработват 29% от общата ИЗП при средна площ в размер на 40 дка. Търговските дружества са 215 и ползват 37% от общата ИЗП. При тях средната площ на стопанство е значително по-висока – 3 962.7 дка. Земеделските кооперации в областта са 61 броя с 21% от ИЗП. Средната ИЗП в тези структури е 8 181 дка. 11% от ИЗП се стопанисва от 123 еднолични търговци. Средният размер на земята при тях е 2 043.7 дка. Останалите 2% от ИЗП се обработват от граждански сдружения и други структури (монастири, училища, институти и др.). Собствена на стопанствата е 17% от използваната земя, а 83% е наета. С най-голям относителен дял на използваната земя е община Карнобат (25%) и община Средец (19%).

Разпределение на ИЗП според юридическия статут на стопанствата

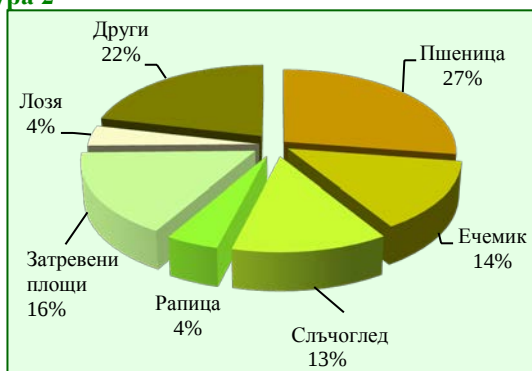
Фигура 1

РАСТЕНИЕВЪДСТВО

Разпределение на ИЗП по култури

Фигура 2

Обработваемата земя в областта е 1 808 730.6 дка (78% от ИЗП) и е разпределена в 10 233 земеделски стопанства. Зърнено-житни култури са 56% от обработваемата земя, като 63% от тях са заети с пшеница, 32% с ечемик и 2.5% с царевица за зърно. Техническите култури заемат 36% от обработваемата земя. От тях площите с маслодайни култури са 64%, от които 73% - слънчоглед и 25% - рапица. Отглежданият в Област Бургас кориандър заема 32% от техническите култури и 36% от всички площи с кориандър в страната. Трайните насаждения са 6% от ИЗП на областта. От тях 69.9% са заети с лозя, а 29.4 % са заети от овощни видове, като най-голям е дялът на черешите – 44.4%, следват праскови и нектарини – 10.7% и ябълки – 10.7%. Постоянно затревените площи са 16% от ИЗП.

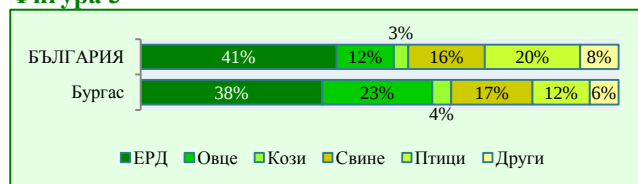
ЖИВОТНОВЪДСТВО

Селскостопански животни, птици и пчели отглеждат 13 094 стопанства в областта. Говеда се отглеждат в 30% от тях, овце – в 31%, кози – в 32%, свине – в 24% и птици – в 67%. В областта се отглеждат 5% от говедата, 8% от биволите и 9% от овцете в страната. В стопанствата на физически лица се отглеждат 98 % от козите, 90 % от овцете и 86% от говедата. В търговски дружества се отглеждат 63% от свинете със среден размер на стадата 2 166 броя и 60% от птиците със среден брой 28 641 в стопанство. Физическите лица отглеждат съответно 36% от свинете и 32% от птиците.

В 1 534 стопанства се отглеждат 40 306 пчелни семейства, което е 7% от общият им брой за страната.

Разпределение на животинските единици

Фигура 3

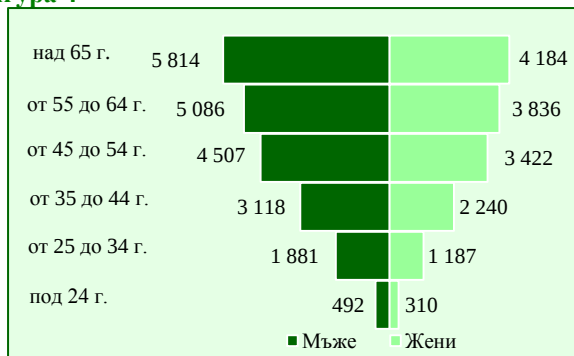

Животинските единици са стандартни единици за измерване, които позволяват обединяване на различните категории животни, с цел сравняването им.

РАБОТНА СИЛА

Брой на лицата, заети в земеделието, в зависимост от пола и възрастовата група

Фигура 4

ТИПОЛОГИЯ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА

В Област Бургас най-много са специализираните стопанства в отглеждането на тревопасни животни (23.9%) и стопанствата със смесени култури и животновъдство (18.9%). СПО се формира основно от стопанствата специализирани в полски култури (49%) и стопанствата отглеждащи тревопасни животни (15.8%).

ОСНОВНИ РЕЗУЛТАТИ

Таблица 2 Брой стопанства и площи с основни култури, брой животни и работна ръка в Област Бургас

Земеделски площи и култури	БЪЛГАРИЯ		Област Бургас	
	Стопанства (брой)	Площ (дка)	Стопанства (брой)	Площ (дка)
Използвана земеделска площ	357 074	36 169 647.3	17 661	2 325 846.3
Обработваема земя	250 728	31 249 279.8	10 233	1 808 730.6
Зърнени култури	119 640	17 961 479.9	3 994	1 013 250.8
- в т.ч. пшеница	49 436	11 497 374.0	1 902	637 604.8
- в т.ч. ечемик	19 759	2 523 437.0	914	317 797.3
- в т.ч. ръж	2 848	121 590.5	32	5 606.5
- в т.ч. царевица за зърно	68 381	3 151 539.5	1 662	24 679.7
Слънчоглед	16 873	7 325 024.3	319	300 457.1
Фуражни култури	75 332	1 061 335.4	2 713	31 904.5
Картофи	88 749	135 529.9	3 095	2 924.3
Семейни градини	227 930	103 646.5	11 696	4 926.0
Постоянно затревени площи	107 267	3 820 229.9	3 227	379 212.5
Трайни насаждения	118 610	996 491.1	7 620	132 977.2
- в т.ч. лозя	87 002	523 356.7	6 338	92 937.6
- в т.ч. овощни видове	42 827	455 048.5	1 903	39 046.3
ябълки	19 138	58 509.8	516	4 160.5
праскови и нектарини	9 369	48 701.7	451	4 186.3
сливи и джанки	16 273	83 745.8	378	2 534.5
череша и вишни	10 702	106 319.8	1 023	17 430.5

Видове и категории животни	БЪЛГАРИЯ		Област Бургас	
	Стопанства (брой)	Брой животни*	Стопанства (брой)	Брой животни*
Говеда	95 357	576 339	3 988	26 857
- в т.ч. крави	86 210	347 291	3 668	14 490
Биволи	1 028	10 038	52	758
Овце	91 793	1 415 181	4 049	132 413
Кози	84 582	388 866	4 144	22 332
Свине	82 265	670 469	3 168	34 158
- в т.ч. свине-майки	15 235	73 547	696	4 367
Общо еднокопитни	92 806	112 632	3 008	3 837
Птици	185 455	17 491 187	8 794	476 637
- в т.ч. кокошки носачки и подрастващи	180 253	7 875 278	8 606	432 820
- в т.ч. пилета за уговяване	19 457	7 564 578	799	24 105
Пчелни семейства*	23 982	588 694	1 534	40 306

*С изключение на пчелите, които са посочени в брой на пчелните семейства.

Работна ръка	БЪЛГАРИЯ			Област Бургас		
	Работна сила общо	Семейна работна ръка	Несемейна работна ръка	Работна сила общо	Семейна работна ръка	Несемейна работна ръка
Брой лица, влагащи труд в стопанствата	738 634	681 466	57 168	36 077	32 672	3 405
Вложен труд в ГРЕ	389 107	336 766	52 341	18 174	15 087	3 087

Таблица 3 Типология на земеделските стопанства в Област Бургас

Видове стопанства по специализация		Ед. мярка	БЪЛГАРИЯ	Област Бургас	% в областта	
Общо		Брой стопанства	370 222	18 662	100.0%	
		СПО (хил. евро)	2 458 262.8	132 214.8	100.0%	
Специализирани стопанства — растителни култури	полски култури	Брой стопанства	63 112	2338	12.5%	
		СПО (хил. евро)	1 152 959.3	64 804.8	49.0%	
	зеленчуци, цветя и гъби	Брой стопанства	18 223	963	5.2%	
		СПО (хил. евро)	166 013.1	8079.8	6.1%	
	трайни насаждения	Брой стопанства	32 111	3004	16.1%	
		СПО (хил. евро)	60 544.3	7155.5	5.4%	
Специализирани стопанства — животинска продукция	тревопасни животни	Брой стопанства	88 630	4457	23.9%	
		СПО (хил. евро)	379 412.6	20 944.7	15.8%	
	свине, птици и зайци	Брой стопанства	28 583	1 308	7.0%	
		СПО (хил. евро)	348 827.3	12 260.2	9.3%	
Смесени стопанства	смесени култури	Брой стопанства	14 607	862	4.6%	
		СПО (хил. евро)	65 950.0	6618.5	5.0%	
	смесено животновъдство	Брой стопанства	50 186	2 128	11.4%	
		СПО (хил. евро)	76 438.5	2 897.7	2.2%	
	смесени култури и животновъдство	Брой стопанства	73 788	3 535	18.9%	
		СПО (хил. евро)	208 117.7	9 453.6	7.2%	
	некласифицирани стопанства		Брой стопанства	982	67	0.4%

ПРЕБРОЯВАНЕ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА 2010: МЕТОДОЛОГИЯ

В настоящата публикация са представени и анализирани данните за 18 662 земеделски стопанства с местонахождение в Област Бургас, които отговарят на праговете за земеделско стопанство. При анализирани резултатите земеделските стопанства са групирани на “физически” и “юридически” лица. Едноличните търговци и сдруженията са включени в групата на юридическите лица, тъй като по размер и “поведение” са по-близо до кооперациите и търговските дружества, отколкото до стопанствата на физическите лица.

ИЗПОЛЗВАНИ ДЕФИНИЦИИ

Земеделско стопанство или „стопанство“ е отделна технико-икономическа единица, която има единно управление и която произвежда селскостопанска продукция или поддържа земеделски земи в добро земеделско и екологично състояние по смисъла на чл. 2, буква „а“ от Регламент (ЕО) № 1166/2008 и отговаря на поне един от критериите, заложиени в Приложение №2 към чл. 5 на Закона за преброяване на земеделските стопанства в България през 2010 г.

Използваната земеделска площ (ИЗП) на стопанствата включва обработваемата им земя, трайните насаждения, постоянно затревените площи и семейните градини. **Обработваемата земя** е земеделска земя, която ежегодно участва в сеитбооборот – площите, върху които се отглеждат едногодишни култури, както и оранжерийните площи, площите, заети с ягоди, изкуствени ливади, хмел, маслодайна роза, лавандула, угарите и площите за производство на семена и посадъчен материал.

Трайни насаждения са овощните насаждения, лозята, площите с ягодоплодни култури и разсадниците (вкл. за горски фиданки).

Постоянно затревените площи са естествените ливади и ниско продуктивните затревени площи на стопанството, които се косят или се изпасват от животните. Включват се и площите, които не се използват за производствени цели но се поддържат в добро земеделско и екологично състояние.

В ИЗП на стопанствата не се включват колективно ползваните от няколко стопанства общи площи за паша на животните.

Годишна работна единица – 1 ГРЕ е равна на отработените часове от един работник при пълно работно време в рамките на една година. В България 1 ГРЕ е равна на 1 856 отработени часа в годината или 232 човекодни.

Период на наблюдение за площите е стопанската година: от 1^{-ви} октомври 2009 г. до 30^{-ти} септември 2010 г. Броят на животните се отчита към 31.08.2010 г. Работната сила се отчита за период от 12 месеца, приключващ на 31.08.2010 г.

ОРГАНИЗАЦИЯ И ПРЕВЕЖДАНЕ НА ПРЕБРОЯВАНЕТО

Преброяването на земеделските стопанства се провежда от 1 септември до 30 ноември 2010 г., съгласно Закона за преброяване на земеделските стопанства в Република България през 2010 г. Събирането на информацията се осъществява от анкетьори, които посетиха стопанствата, отговарящи на критериите за земеделско стопанство, в областта и интервюираха техните стопани или управители.

По време на преброяването на територията на Област Бургас работиха 164 анкетьори и 15 контролери, които бяха специално обучени. Въвеждането на данните от попълнените въпросници бе последвано от проверки и контроли за съответствие, които имаха за цел да осигурят високо качество на събраната информация.

Всички лица, участвали в събирането и обработката на данните, са длъжни да спазват статистическа тайна и индивидуалните данни на стопанствата не могат да се използват за други цели освен статистически (Глава Шеста от Закона за преброяване на земеделските стопанства в Република България през 2010 година).

ТИПОЛОГИЯТА НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА

Типологията на земеделските стопанства представлява единна класификация на стопанствата в Общността съобразно техния тип по технико-икономическа насоченост и икономически размер и позволява да се определят специализацията и размерът им. Класификацията се основава на икономически показатели, наречени стандартни производствени обеми (СПО).

Типът по технико-икономическа насоченост на дадено стопанство се определя от относителния дял на стандартния производствен обем на различните продукти на това стопанство в неговия общ стандартен производствен обем.

Стопанствата се групират в девет общи типа:

Специализирани стопанства — растителни култури

1. полски култури
2. зеленчуци, цветя и гъби
3. трайни насаждения

Специализирани стопанства — животинска продукция

4. тревопасни животни
5. свине, птици и зайци

Смесени стопанства

6. смесени култури
7. смесено животновъдство
8. смесени култури и животновъдство
9. неклассифицирани стопанства

За определяне на типологията на стопанствата за преброяването на земеделските стопанства в България през 2010 година са използвани СПО²⁰⁰⁷, изчислени като средно претеглени величини за периода 2005-2009 година. Групирането на стопанствата в хомогенни групи по тип специализация и икономически размер позволява сравнение на земеделските структури в различните страни и във времето.

Как се определя типологията?

При определяне типологията на стопанствата се преминава през следните стъпки:

- Изчисляват се индивидуални СПО за всички селскостопански продукти (от растениевъдството и животновъдството) за определена стопанска година или като средна стойност от няколко години. Индивидуалният СПО отразява средната парична стойност на селскостопанската продукция при цена на производител. СПО не включва директните плащания, данък добавена стойност и други данъци.
- Тези индивидуални СПО се прилагат към данните на всяко стопанство (площта на всеки вид култура и броят на всяка категория животни, отглеждани в стопанството, се умножават по съответните им СПО) и се сумират, за да се получи общия СПО на стопанството в евро.
- Специализацията на стопанството се определя по схема за класификация, заложиена в Регламент (ЕО) 1242/2008, изменен с Регламент (ЕО) 867/2009.

Какво е “икономически размер” на земеделското стопанство? – Икономическият размер на стопанството се определя въз основа на общия стандартен производствен обем на стопанството. Той показва потенциала на стопанството, но не и неговите финансови резултати. Икономическият размер позволява сравнение на стопанства с различни специализации, защото физическият размер (средна площ, брой животни и т.н.) не носи достатъчно информация.

Икономическият размер на едно стопанство се определя като сумата от СПО на всеки продукт, произвеждан в стопанството. Стопанствата се групират в **класове по размер** (от I до XIV). В I^{-ви} клас се включват стопанства с размер до 2 хил. евро. Стопанствата с икономически размер от 2 хил. евро до 100 хил. евро са групирани в класове от II^{-ви} до VII^{-ми}, а стопанства с икономически размер над 100 хил. евро попадат в класовете от VIII^{-ми} до XIV^{-ти}.

Типологията на стопанствата се използва в земеделската статистика за анализ на получените резултати от статистическите наблюдения, както и за изготвяне на извадки за провеждане на следващи изследвания.

Публикацията е приключена редакционно на 30 ноември 2012 г.
Редакция: МЗХ, отдел “Агостатистика”
Адрес: София, 1040, МЗХ, бул. „Христо Ботев“ № 55
Областна дирекция „Земеделие“ – Бургас
Адрес: Гр. Бургас, 8000, ул. “Цар Иван Шишман” № 8

За повече информация: МЗХ, отдел “Агостатистика”
Тел./факс: 980 82 94; Е-mail: agrostat@mzh.government.bg
Интернет страница на МЗХ: www.mzh.government.bg
<http://www.mzh.government.bg/ODZ-Burgas/bg/Home.aspx>
тел./факс: 056/ 84 43 03; Е-mail: 02Agrostatistica@mzh.government.bg